

ANDRZEJ GROTH

PAP ŚLUPSK

MAŁE MIASTA POMORSKIE W 1777 ROKU

Artykuł dotyczy małych miast, które w czasach Rzeczypospolitej wchodziły w skład województwa pomorskiego.

Po podpisaniu traktatu rozbiorowego (5 sierpnia 1772 r.) pruska administracja na polecenie Fryderyka II natychmiast przystąpiła do wprowadzania w życie traktatowych postanowień. Dnia 13 września 1772 r. pruska komisja do formalnego przejęcia władzy, złożona z cywilnych urzędników, w asyście wojskowej przekroczyła granice północnej części Rzeczypospolitej. Tu podzieliwszy się na podkomisje działające w różnych rejonach, dokonała aktu przejęcia władzy. Aneksja odbywała się według jednolitego schematu. Rozlepiano lub odczytywano patent królewski mówiący o zaborze Prus Królewskich, zajmowano dotychczasowe urzędy oraz pieczętowano kasy i archiwa. Przejęcie ziem województwa pomorskiego nastąpiło w dniach 13-23 września 1772 roku¹.

Jednym z pierwszych posunięć władz pruskich było wprowadzenie nowej administracji. Najwyższą władzą prowincji była zlokalizowana w Kwidzynie Kamera Wojny i Domen. Był to organ kolegialny, zarządzający aparatem administracyjnym Prus Zachodnich, dobrami państwowymi (domenami), sprawami wojskowymi, podatkami i niektórymi działami sądownictwa. Kamera sprawowała także nadzór nad miastami. W tym celu podzielona była na cztery okręgi podatkowe: kwidzyńsko-malborski, chełmińsko-michałowski, chojnicki i tczewsko-starogardzki. Okręg chojnicki obejmował miasta: Chojnice, Tuchole, Świecie, Biały Bór, Czarne, Człuchów, Debrzno i Lędyczek, tczewsko-starogardzki: Tczew, Puck, Wejherowo, Starogard, Nowe, Skarszewy, Kościerzynę i Gniew. Na czele okręgu podatkowego stał radca podatkowy (Steuerrat). Do jego obowiązków należał nadzór nad kasą miejską, handlem i rzemiosłem, troska o rozwój gospodarczy miast i podnoszenie ich możliwości podatkowych².

Podporządkowanie miast Kamerze oznaczało likwidację dawnego samorządu i autonomii i poddanie ich silnej kontroli państwowej.

¹ M. Bär, *Westpreussen unter Friedrich dem Grossen*, Bd. 2, Leipzig 1909, s. 551-558.

² Tenze, *Die Behördenverfassung in Westpreussen seit der Ordenzeit*, Danzig 1912, s. 94-95.